

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones uenerabilis magistri Nicolai de blony
decretoru[m] doctoris. capellani episcopi Bosnomensis.
ualde deseruientes populo. sed et clero utcu[m]q[ue]
docto eos digne legenti. predicanti. aut ...**

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 22. XI. 1494 - 1495

D[omi]nica. XXIII. post trinitatis. II Sermo CXXIX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31214

Dominica. XXIII. post trinitatis

transire nō possit mutet in beluā. Et dicitur qd nō solū talis mutat in vnā bestia sed etiā i plures. s3 pluralitate vicior. put etiā deducit Cris. sup Bath. vii Hiero. cpla lxxx. Tot habem⁹ pecoz similitudines quot perā. Ad qd concordat Ps. dices. Facies peccatorū sumitis. Et Seneca epla. cxxx. Effigies hnt hoim. aios vero seraz Job. xxxiiij. Respicit hoies. r dicit. peccauit. vbi Greg. xxxij mox. post pnci. di. Qui affectioi succubuerint nō hoies sed iumenta i stercozibz suis erūt. Sed qd de talibz bestialit viuētibz dicit Eccl. iij. Audiam⁹. Spūs iumentoz. i iumentalit viuētū descendēt deoz sum s3 i infernū. vt exponit glo. iutra illud. Descendēt i infernū viuētes. Propter qd horat apls vt hanc imaginē bestialit terrenā deponētes assumam⁹ celestē. di. Sic porraim⁹ imaginez freni. portem⁹ r imaginez celestis. Et Rom. xij. Nolite pformari buie seculo. s3 reformamini i nouitate sensus vri. Nā vt ait Aug. epla. lxxvij. Deo erim⁹ similiores. qnto in ei⁹ cognitioe r caritate pficiamus. Sillis inqt erit deo in filijs dei. Decilitudo vocat supscriptioe istius denarij. que dñs a qlibet nrm reqret in iudicio. Nō em requirit em in aia nra rōne volūtatē r memoriā naturalē. sed etiā reqrit deozem r ornariū ipius aie in his tribz virtibz r potentijs aie. sine q decoze ipā ania est sic cur tabula rasa in q nihil est depictū. vt dicit Aristo. ij. de aia. Ideoqz sicut denari⁹ hñs imaginem sine supscriptioe nihil valet. sic nec ania sine virtutibz gratiis. p qz deo fit qdammodo filis. h p gram. in futuro p gliaz vii. Ps. ps. xxx. Illustra faciē tuā sup seruu⁹ tuū. Exponit Inno. qrtus. i. infundendo gram impme aie mee similitudinez. q similitudo maxime pstitit in cognitioe dei. Et est sensus fm eū. Illustra faciē tuā sup seruu⁹ tuū. i. fac seruu⁹ tuū similem faciē tue. s. Job. iij. Non dū apparet qd erim⁹. s3 cū apparuerit similes ei erimus. Qui⁹ similitudinibus nos pncipes faciat dñs nř lbs xps q sine fine vinit r regnat. Amen.

Dñica. XXIII. post trinitatis. II

Sermo XXXIX.

Reddate que sunt
cesaris cesari Math. xxij. Qm
vt ait Grego. cui⁹ vba habentur
trāsumptiue in decreto. lxxx. di. Ad hoc

inquit dispensatiois dñe. pūisio qdus diuersoz ordines pstituit esse distinctos in mūdo. vt dū minores potioribz reuerētiā exhiberēt. r potiores minoribz dilectioez imponderēt vera pcordia fieret. r ex diuersitate cōterio. r recte officioz gereret amministratio singuloz. Et sequit. Neqz em vniuersitas alia rōne poterit subsistere nisi eā hmoi magn⁹ differētie ordo fuaret. Decil le. Et qd verbis p3 qntū necessaria ē platio tam spūalis qz secular⁹ qz etiā tpalis in ecclia militante. sine q nullo mō ecclia det p̄r subsistere. Vñ apls Ro. xij. dicit. Dis aia prātibz sublimiozibz subdita sit. Et merito. Nā iste ordo etiā seruat in celestibz ierarchijs. vbi archangeli p̄sunt angel. angeli supmi medijs. medij infimis purgando illuminādo r pficiēdo. put p3 p Dionisiū lib. de celesti ierarchia. Sed qz sicut supiores nō pnt meli⁹ p̄esse subditis nisi p iusticiā. eo q dicit Aug. li. iij. de ciui. dei. ca. iij. Sine iusticia regna qd sūt nisi lacrocinia. Ita ecōuerso inferiores nō pnt meli⁹ subesse supiozibz nisi p iusticiā. Que vt ait macrobius. s. li. est vnicuiqz fuare qd suū ē. Et fm Bern. fmo. iij. est vritus qd suū est vni cuiqz tribuēs. i. supioz. inferiori r eqli. Iō qz saluator q nō venit soluere legē s3 adimplere Math. v. volēs ordinē militātis ecclēsie fuare. p̄sultus de redditione census impatoris. salubre dedit p̄siliū di. Reddite q sunt cesaris cesari. In qbz vbis tria sūt p̄siderāda. q circa statū cuiuslibet recipabli ce. cuiuslibet regni. pncipat⁹ r dominij diligenter sunt obfuaāda. Et qz vba nri thematis ex pcepto dñi suadēt nob reddere que sunt cesari. cesari. p qd innuit q subditi tenent ad solutionē pensionū r censuū r reddituū suis dñis tpalibz Iō circa h de tribz est videndū. Primo nāqz describit in vbis nri thematis subditoz stat⁹ r p̄ditio hūilis ad soluēdū obligatoria. Lum dicit Reddite. Secō rangit regū. pncipū r dñoz platio sublimis r eximia Lū dicit. Que sunt cesaris Tertio adiungit eozidē auctoritas terribilis r p̄ceptoria Lū dicit. Cesari. **A**

Diripamo
q in vbis pmissis
p̄modo describit sub
iectoz stat⁹ r p̄ditio hūilis ad soluēdū obli
gatoria cū dicit Reddite. S3 qz inter subie
ctos nō oēs sunt vni⁹ p̄ditiois. Iō subdi
toz cōditio nō eq̄liter suis p̄sidit ad red
dē
2b

denduz obligatur. Sunt em̄ in republica
 sub p̄ncipe quidaz eius officiales et p̄fecti.
 Quidā bellatores et strenui. Quidā popu-
 lares et laboribz dediti. Et oibz dicit Reddi-
 te. eo q̄ omēs ad reddendū fm̄ suū statum
 p̄ncipi q̄ sua sunt obligant. De p̄mo quō q̄
 dā sunt sub p̄ncipe in republica vt et offi-
 ciales et p̄fecti. Et isti sunt triplices. sc̄z p̄si-
 des puinciarz. terraz. ciuitatū et loqoz iudi-
 ces. et cōsiliarij. P̄sides puinciarz debent
 esse sapiētes in gubernādo et deū timendo.
 veraces et auariciā fugiētes. **Uñ Ero. xvij**
Petro p̄suluit moysi dices. Prouide de oi-
 plebe viros potentes. Alia Israēlz. sapiētes
 et timentes deū. in q̄bz est p̄tās. et q̄ oderūt
 auariciā. et cōstitue de eis tribunos deca-
 nos et centuriones. Ecce q̄lis forma eis de-
 scribit tales deberent p̄stitue p̄ncipes. q̄
 nō excoziarent nec spoliaret paupes sub-
 ditos. Talis fuit fu? abrae. de q̄ **Ge. xxiiij.**
 dicit. q̄ p̄erat oibz. Talis erat Joseph. qui
 sub pharaone p̄sūt totū terre egypti **Gen.**
xlj. **Uñ saluator Dath. xxliij.** Fidelis ser-
 nus et prudēs quē p̄stituit dñs sup familiā
 suā vt det illis cibū. in tpe. **Florāter** dicit vt
 det cibū. nō vt auferat. Et q̄ patet q̄ prin-
 ceptis cōmittens tale officiū. pcurandis vel
 capitaneat? alicui auaro vel crudeli grauis
 sine peccat. Patet q̄z dat lupos sup oues
 xpi. et sic faciētes et p̄sentētes parit p̄nien-
 tur. vt dicit de sen. excoziandis. Et q̄d dicit
 de his q̄ talia officia vident raptoribz. **Ler-**
te nescio. tñ scio q̄ beat? **Tho.** in q̄daz eplā
 ad ducissam **Brabantie** oīno dissuadet ta-
 les venditōes. q̄z sūt in maximū grānamē
 subditoz. q̄z fm̄ eū. vt cōiter illi q̄ sūt peio-
 res in subditos talia officia emitt. Et quid
 mirū si sacra scriptura dissuadet q̄d etiam
 gentiles fecisse legunt. **Nā** sicut refert vale-
 rius li. vi. ca. iij. **Lū** quidā p̄sulere. quis ex
 duobz mittēdus eēt ad hispaniā ad regen-
 dū puinciā. an diues et auar? an paup et bo-
 nus. **Rūdit.** Nihil p̄mo satis est. q̄z auar?
 scōs nihil habet. et ideo cogēt rape vt suste-
 terur. **Uñ** de **Tyberio** cesare legit q̄ nūq̄
 vel raro mutabat pcuratores. Et q̄renti-
 bus cām dixit se parere vel obtemperare
 plebicule. **Nā** sciētes se breuit duraturos
 excoziēt vsq̄ ad sanguinē. Et posuit exē-
 plum de quodā milite vulnerato q̄ p̄hibu-
 it. ne musce satiate sanguine a vulneribz re-
 pellerent. ne supuenientes famelicē graui?

eum excoziēt. Et tō dicit **Valer?** lib. vi.
 ca. v. de vetula quadā. q̄ orabat p̄ dionisio
 tyranno. **A**qua cū ille q̄reret q̄re hoc face-
 ret. aut q̄ suo merito fieret. **I**lla respon-
 dit. **Uñ** puella eram graue habebam? tyra-
 num. et eo carere cupiebam? **Q**uo interfe-
 cto. deterior regnū occupauit. eiusq̄ dīa-
 tionē omēs finiri cupiebāt. Tandē te nūc
 importuniorē. i. grauiorē omibz habere ce-
 pimus rectorē. **T**imens itaq̄ si tu fueris
 absump? deterior in locū tuum succedat.
 caput meū p̄ salute tua deuoueo. **D**oc au-
 diens dionisi? tam faciliā audaciā punire
 erubuit. **D**ecille. **S**i ergo voluerit p̄fe-
 cti huiusmōi et officiales reddere que sūt
 cesaris cesari. reddant fidelitatez p̄ncipibz
 suis. fideliter eoz subditos gubernantes.
Alias si eos spoliabūt et auariciā suaz tbe-
 saurizabūt. nō reddēt q̄ sunt cesari cesari.
 q̄nimo erunt fures et latrones et lupi rapa-
 ces. sibiipis tñ et nō cesari. pudentes.
B **S**cōi officiales et p̄fecti sunt iudices.
 de q̄bz dicit **Sap. i.** Diligite iusticiā q̄ iudica-
 tis terrā. Et isti tūc reddent q̄ se cesari? cesa-
 ri. cū fuerint in reddēda iusticia animosi et
 fortes. sapiētes et periti. **Uñ** **Deut. i.** dicit.
Date ex vobis viros. Ecce animositas et for-
 titudo. Et sequit. Sapiētes et gnaros. ce-
 ce peritia legum. Et sequit. Audite illos. et
 q̄d iustū est iudicate. Et **Deut. xvi. d.** **Iu-**
dices et mgfos p̄stitues in oibz potis tuis
Florāter dicit rmgfos. ad significandū q̄
 magistraliter debēt cognoscere veritatē et
 subtiliter eā inuestigare. **S**z prochdolor
 multi inueniunt mgri in p̄denando ad cul-
 pas et penas. sed pauci in absoluēdo inno-
 cētes a talibz. **A**d hāc vt index recte iud-
 cet tria sibi sunt necessaria. **P**rio vt exōstire
 discutiat cām. **S**cōdo vt nō facilliter credat
 cuilibet. **T**ertio vt exānima bñ cā delibe-
 rate pferat sniam. **I**sta tāgit **Greg. lib. xij.**
moz. di. **A**d pferēdā sniam idcirco neq̄s
 p̄cipites eē debem?. ne temere idcirca iu-
 dicem?. **N**ec q̄libet mala audita nos cōmo-
 ueāt ne passim sine p̄batiōe credam?. **Uñ**
Deut. i. d. **I**ta paruulū audiet vt magnū.
 nec accipiet p̄sonā cuiusquā. q̄z dei iudici-
 um est. Et q̄z index est cōis p̄sona. iō nullū
 d̄z fauere nisi iusticie. **N**on em̄ d̄z misereri
 paupi cū detrimēto alteri?. **Uñ** **Ero. xvij**
d. **N**ō accipietes i iudicio plimoz. snie vt a
 vero deuiēs. **P**aupis q̄z nō miseret? in

Dominica. XXIII. post trinitatis

iudicio scz deuādo a vero z iuste sententi
ando. **T**ertio officiales pncipes z p
fecerunt pncipaliū. Et hi si volunt reddere
pncipi recta pncipia debēt eē a vicijis imacu/
lari virtutibz p diti z moribz pbati ac expien/
tia industriū. Et breuiter debēt eē pntiores
illo q ab eis petit pncipia. Propter qd Am/
brofio li. ij. de officijs dicit q in reqrendis
pncipis pncipiū adūgūt vitati pbitas virtutū
pncipia. beniuolētie vsus. facilitatē grā.
Et ponit exēpla. Quis in sceno fontē req/
rat. qd et turbida aqua potū perat. vbi lu/
curia vbi intēperantia. vbi vicioz pncipio.
Et sequit. Quis vtiles cāe aliene existimet
quē videt iurle vite sue. Decille. Ante oia
z sup oia caueāt. ne pncipiū ad volūtatē pnci/
pici. s. fm vitatē. pur docet Seneca li. vi.
de officijs. c. xxiij. Et vt nō moneant timo
re v amore vel cupiditate. z q pncipiū non
fm capta pncipia. s. fm iusticiā dīnā. Unde
malus pncipia ē q pncipiū dno ad acqrdū
bona rpalia z pdendū bona etna. ad acqrdū
dū pecuniā z pdendūz aiām. de qd Eccl.
xxvij. A malo pncipio pncipia aiām tuam.
Sed p subditōz in republica. est no
bilitas militariū. q si dō reddere q sunt cesa/
ris cesari. debēt esse milites strēnui. paupe
rū z ecclesiarz totiusqz reipublice defensores
Vn Policrar. li. vi. Et Doeci. li. iij. ca. j.
dicit. q milites olim iurabāt suis pncipibz
infra scripta sub hac forma. Iuro p deū z
xp̄m z sp̄m sc̄m z p maiestātē pncipis que
fm deū hūano generi dīligēda ē z attollen
da. me facturū oia qcūqz pncipit pnceps. q
nunqz deserā militiā. nō mori rē recusabo p
republica. Tria tū iurabāt pncipia. Primo
fidē debitā deo seruare. Deinde fidelitatē
pncipi. Tertio incolumitatē seu pncipiōz
pncipie. Et licet hōdie nō sit exp̄sse. tū ni/
hilomin⁹ oēs milites ad hō iuramentū faci
te obligant. vt dicit Joh. Galien. in suo cō
muni loquio. di. ix. parte. j. Et qd pncipia q mili
tes nō vident facere pncipia iuramentū ta
cētū si nō defendūt eccliam xp̄i. Et multo
fort⁹ peccāt si soli bona et inuadūt qz de
buerūt esse tutores. Si q volūt reddere q
sunt cesari. cesari. z que sūt dei deo. reddēt
pncipio deo z ecclie rectā fidē. p q etiam mori
debēt. pncipi fidelitatē. vt et bonuz p oibz
virtutibz pmoueat. z reipublice defensione.
vt eā integre pseruent. **T**ertia pars rei/
publice sunt populares et laboribz dediti.

vt sunt agricolē. mercatores z artifices dī/
uerfi. Agricole debēt esse laboriosi. vt non
pigricia torpeant. Debēt eē fideles. vt deo
bonas decimas dent. sic Abel. Lun⁹ acce/
pta munera legunt a dno. nō sicut Cayn. q
p eo q peiora dabat reprob⁹ est. et vt nō
sint inuicē inuidi sicut Cayn s Abel. s. de
aliena felicitate gaudeant z de aduersitate
cōpantant. z vt etiā dnis suis census reddi
tus z puent⁹ statut⁹ tpbz reddāt. Perca/
tores debēt esse veraces. nō dolosi i ponde
ribz. mēsuris z silibz. hōm eis pncipiū Deu
tero. xxv. Nō habebis i sacco dīnerfa pō
dera. Nō debēt etiā in diebz festiuis forisa
re. xv. q. iij. ca. ij. Nō debēt rē carius vende
re q valeat. fm Tho. ij. q. lxxvij. Et licet
eis pcedat lucrū moderatū. non tū excessi
uū. Nec debēt car⁹ vendere ad pncipiū q p
paratis pecunijs. q hō est vsura. vt de vsur.
In ciuitate. nisi certū esset q plus valerēt
tpe solutiōis. vt de vsur. Nauigati. Artifi
ces debēt etiā attēdere vt nō adinueniant
multas curiositates i suis artificijs. Quia
dicit Tho. ij. q. cxij. Licet artifices orna
menta p decētia mulierz vt placeāt viris su
is faciāt nō peccant. tū si adinueniant aliq
supflua peccāt. Qu Cris. sup Bath. dicit
q ab arte calceatorz z textoz multa oportz
absidere. q ad luxuriā deduxerūt necessi
tatē. corūpentes artē z bonā artē male cō
miscētes Decille. Et hi oēs debēt redde
re suis superioribz cēsū eis debitū. de q cū
eis pueniūt bona fide z sine vlla coactōe.
sicut solet fieri causa māsi vel ville. vbi pro
mittit annuus cēsus. Omnia em ista dūmō
nō sint turpia vl. pncipia deū licite exigūt.
Nā qlibet i traditōe sue rei pncipiū legē
quā vult. vt notat de pncipiōibz apposit. ca.
j. xvij. q. ij. Cleuteri. Nā sciētī z volētī nō
fit iniuria neqz dol⁹. de re iur. li. vi. Scienti.
Quicqd q bmoī subdit⁹ subtraheret dno
furtū eēt. fm Raymundū. **S**z qd si dnis
coacte vltra ista exigit vt q subtrahit iusti
ciā z alia nisi dent. Rū deo. iuriā facit. z re
net restituere. xvij. dist. de Eulogijs. j. q. ij.
Placuit. z. c. q. pio. Et pncipiū q fuit peccat do
mini q allegātes pncipiū accipiūt a sub
ditis de mobilibz qcqd volūt. z pncipiū spo
liant qn suspicant eos recedere velle ad ali
um. Nā fm Guilhel. tales fuit peccat. z te
nent ad restitutionē. nisi certū eēt q impo
sitū foret a pncipio. Et dico notat a pncipio

qz omnia talia quoz memoria nō existit videntur ex causis legitimis imposita. fm Ray mundū. Et iō iuste erigunt. Alias em̄ si de nouo imponunt z iusta cā nō apparet. non debent erigi. viij. q. vi. Si res. Et h̄ p̄z qz p̄nceps vel dñs nō d̄z nec p̄t salua conscientia aliqd imponere subdit̄ in eoz guamen sine iusta causa. Et sic patet prima pars nō stri thematis. q̄ fuit de subdit̄s.

Dixi secūdo qz in ver. p̄. tangitur regū p̄ncipū z dñoz platio sublimis et eximia. Lū d̄z. q̄ sunt cesaris. Ac si em̄ diceret. Iustus est vt reddat̄ talia q̄ sunt cesari. Omnia em̄ sunt cesaris lege hūana. vt dicit̄ Aug. viij. di. Quo iure. Dagne igit̄ est pr̄cis et autoritatis cesar z q̄libet dñs natural̄ legitime instituit̄. qz h̄z iurisdictionē sup omibz bonis z possessiōibz suoz subditoz. Et q̄a quidā vtrariant̄ dīne volūtati in eo qz nō lūt subesse dñis t̄pali legitime institutis vt faciūt reprobi hūllite. iō de h̄ videndū ē breuiter de tribz. P̄io de hoc quō pr̄as tēporalis ad regendū subditos xp̄i ē necessaria. Secūdo quō cōgrue sit instituēda. Tertio quō sit instituēda. P̄mo p̄z hoc iure nature. Secūdo iure scripto leḡ dīne. Tertio iure legis euāgelice. De p̄mo sc̄z qz ista pr̄as necessaria sit de iure nature. patz. Nā sicut dicit̄ p̄hs. i. politicoz. quidā sūt dispositi ad p̄ncipandū. quidā ad famulādū naturaliter. Un̄ dicitur natura supiora z meliora debere regere min⁹ bona seu inferiora. Vnc ē qz hō regit̄ bestia. aīa corp⁹ masculus regit̄ femina a natura. Illi ḡ hoies qui sic se hñt ad alios sicut hō ad bestias. vel sicut aīa ad corp⁹. vel sicut mascul⁹ ad femina. apti sunt z idonei ad regendū. Et q̄ ifero qz hō naturalit̄ excellēs aīū rōne. dignus ē excellere aīū honore z dignitate. Patet h̄. qz excellentia hois sup hoīem nō est nisi ex p̄fectiōne rōnis z sapie. vt h̄ d̄z. ḡ p̄fectior in rōne z sapia. dign⁹ est p̄ncipatu et dñatōe. Et q̄ p̄sequēter infero fm p̄hm. i. h̄bi supra. qz fortes ingenio z rōne. Quis sint debiles corpe sunt idonei z abiles ad regendū. Et ecōuerso. fortes corpe z debiles rōne sunt apti ad seruiendū. ita qz naturalit̄ p̄ republica toti hūane cōitatis ē qz sapiētes regāt z min⁹ sapiētes subseruiāt. Sicut aīa que rōne claret corp⁹ disponit z regit. z corp⁹ ei

ad vtrūqz emolūmētū subseruit. vt dicit̄ Rober⁹. Dolgor sup libz sapie. ca. xij. Et iō dicit̄ Seneca. iij. de bñficijs. Domini cui nō est vnguiū aut dentiu⁹ seueritas. duas res dedit natura. q̄b̄ fecit eū terribilē z validum. sc̄z rōnē z societate. Per rōnem em̄ p̄est anialit̄. z p̄ societate homibz dominatur. Dec ille. Et q̄ p̄z qz rōnabiliter z iuste hō homi etia a natura p̄lat⁹ est. Un̄ dicit̄ Petrus Rauanen. in suo eplari li. v. Ad etrolenda iustoz p̄mia z rep̄mēdas insolētijs trāsgresoz. p̄spiciens d̄ celo iusticia erexit in p̄lis regnātia soltar diuersoz p̄ncipum pr̄ates. Laruisset nāqz libeē hūana p̄ditio iugo dñij. nec libertate a sequā eis natura donauerat hoies abdicissent. nisi q̄ impunita licētia scelēz in euidētē p̄nicē hūmani generis redūdabat. z sic necessitate q̄daz naturā oportuit subesse iusticie. **E**t si diceret. q̄re angel⁹ nō est p̄lat⁹ homini. sed hō. Ad q̄ r̄ndet idē. Sed nec erinsec⁹ exquiri deuit specie alia creature cui se rēp̄sentata p̄ hoies celestis imago sufficeret. sed hō p̄lat⁹ est homi vt gr̄tiorē p̄lacurā efficeret idēmp̄ritas speciei. Dec ille. Et q̄b̄ v̄bis soluunt̄ due q̄stiones. P̄ia q̄re necesse fuit inter hoies regimen reguz aut p̄ncipū introduci. cū hō naturalit̄ desideret libertate. Et r̄ndet. ideo ne impunita licētia scelēz iusticia extirparet. z iō libertate oportuit subesse iusticie. Secūdo q̄re nulla creatura alia assumpta ē in regimen hois. R̄ndeo. qz hō est aīal rōnale. hñs l̄se imaginē sancte trinitatis. z iō nulli creature debuit subijci corp̄ali vel sp̄uali q̄ imagine reali carer. Dec Rober. Dol. xviij. ca. lib. sapie. Ad idē f̄sido. li. iij. ca. ix. z. **S**ecūdo ista pr̄as ē necessaria ex iure sc̄ptolegis dīne. Nā sicut p̄z ex decursu veteris testamēt̄ dñs p̄cepit̄ Hieremie di. Ecce p̄stitui te super gētes z regna. Piere. i. Per q̄b̄ daf̄ intelligi qz de iure dīno ē vt vn⁹ regnet sup aliū. Iō norant̄ dicit̄. Ecce cōstitui te. Un̄ illud. P̄a. Ego aut̄ cōstitui⁹ sup ab eo. sc̄z deo rex sup syon montē sc̄tm̄ ep̄. Un̄ nota lex dīna veteris testamēt̄ multa ponit de statu regali. sic p̄z in li. Deut. z Reguz z in Paralip. Un̄ sapia dīna gloriat̄ de se dicens. Per me reges regnāt. z legū conditores iusta decernūt. Per me p̄ncipes imperāt z potētes decernūt iusticiaz. Prouer. b. viij. Ecce patz de iure dīno esse qz p̄ncipes

Dominica. XXIII. post trinitatis

imperare et dñant. **T**ertio hoc idē ptz eē
necessariū de iure legi euāgelice. Nā dñs et
saluator voluit subesse regibz et pncipibus
sub qbz nat⁹ est. **U**n in signū hui⁹ voluit
et parēta ei⁹ hora natiuitat⁹ sue soluerent
centum capitalē ipatori **D**etaviano. vt pa
ter **L**u. ij. Et postea pcepit petro vt solu
ret dydragma p eo. vt ptz **D**at. xviij. Erat
autē puerudo cuiuslibet homi capitaneo do
mus solvere dydragma. i. dupler dragma
qđ valuit sex obolos fm **L**yrā. Et h iussit
petro p se et ipō solvere. Hoc etiā voluit h
significare. faciēdo reddi cēsus cesari. Hoc
etiā inader **A**płs dicens. Omnis aia pote
stantibz sublimioribz subdita sit **R**oma. xij.
Ite petrus. **O**bedite pposit⁹ vris. Et ite
rū. **O**bedite siue regi tanq̄ pcellēti. siue pnc
cipibz tanq̄ ab eo missis. ad vindictā male
factorū. laudē vero bonorū. Et qbz ptz qz ex
volūtate diuini bñplaciti ē regnare hoies
sup homies. **U**n **A**płs **R**oma xij. arguit
multū fo: malit⁹ dicēs. Non est prās nisi a
deo. **Q**ue autē a deo sunt ordiata sunt. **T**ra
q̄ qđ pnti resistit. dei ordinationē resistit. **Q**ui
autē resistit ipi sibi dānationem acq̄rit. Et
post pauca subdit. **N**ō sine cā rex gladium
portat. **D**ei em̄ mīster ē. vindex in iraz ei qđ
male agit. Et post pauca. **R**eddite qđ omibz
debita. **L**ui tributū tributurum. cui rectigal
rectigal. cui timorē timorē. cui honorē ho
nozem. **H**ec ille. **E**cce quō apłs pbat pnci
pem eē vicariū xpi. **U**n **P**olicrat⁹ li. iij. c.
i. vocat eū in terr⁹ diuinitat⁹ imaginē. **S**
De scđo quō hec prās est agrue institui
enda. dicit **D**ol. sup li. **S**ap. ca. xvij. **Q**u
qđ em̄ instituit diuina puisione. vt **S**amuel
et dauid. sicut ptz. **J**. **R**eg. viij. et xvi. **S**cđo p
lan electione. sicut **M**oyse elegit **J**osue
Deut. xxxij. Et **S**amuel vncit saul i regē.
Per qđ significat qđ ius pfirmādi regē vel
pncipem de nouo electū est apud plarū ec
clesie. vt de electōe. **V**enerabilū. **T**ertio
instituit gener⁹ successiōe. sicut **S**alomon
post dauid. vt ptz. iij. **R**eg. i. **A**nanimi ppli
electiōe. **S**icut refert **S**olin⁹ in li. de mi
rabilibz mūdi de **T**racia qđā puincia. in q̄
nō ppter nobilitatē gener⁹ sed ppter merita
bonorū operū eligebantur a ppo pncipes.
Sed h dicit mirabile qđ ita custodiūt ne fi
at hereditariū regnū. vt si talis existens in
pncipatu filiū genuerit. statim eijat de pnc
ipatu. **H**ec **S**olin⁹. **Q** **D**e tertio qđ

bus moribz sit prās tal⁹ instruenda. **S**unt
autē plura pccernētia statū pncipū et pñiden
tiū. **P**rio vt sint erga eccliam hūiles et de
uori. **E**t qđ em̄ oīs prās a dñō deo ē. et cū illo
semp fuit. et ē ante eū. p qđ merito pnceps
debet deū timere. ne si alias fuerit rebellis
deo et ecclie prātē mereat amittere. **P**enes
em̄ ordinationē dei ē auctoritas pfirmā
di vt minuedi eā. vt dicit **P**olicrat⁹ li. iij. c.
i. **N**eqz em̄ fm ipm potēt est seuire cū vult
in subditos. sed dispensatiōis dīne. p bene
placito suo punire vel coarcere subiectos.
Hec ille. **E**t dicit norant qđ d3 erga eccliam
esse deuor⁹. **N**ā vt dicit **P**olicrat⁹ li. iij. ca.
iij. **P**nceps ē sacerdotū qđā mīster. et qđ sa
crozū officioz illā partē exerceat qđ sacerdo
tū manibz videt indigna. **U**n vt dicit sub
sequit inferius. timere debēt ne ppter ino
bedientiā ab ecclia deponant a qđ gladium
susceperūt. fm ipm. **S**ic samuel in saulem
et cā inobediēte depositiōis tulit sniam. et
in ei⁹ locū humilē dauid surrogauit. **S**e
cūdo debēt eē casti et pñetes in statu eozū
pūgali. **U**n **D**eut. xvij. d3. **N**ō hēbit vxor
res plimas. **S**i phibēt pluritas legitima
rū vxorū. qnto magis pccubinaz. **E**t certe
iste est sepi⁹ in cā qđ cū reges vel pncipes im
mergunt fornicatiōibz. de⁹ aufert eis legi
timā prole et successiōe. vel si dat. et tunc
dat simlē paternis moribz. **U**n ptz piculū
istoz in **S**alomone. cui⁹ cor mulierū plu
ralitas infatuauit. vt d3. iij. **R**eg. ij. **T**ertio
debent iudicare fm dictamē legi dīne non
fm caput. pxiū. sicut hodie mlti faciūt pfin
gentes qđā statuta diabolica ptra legē dei
ptra canones scōz patrū. cōtra libertatez
ecclie pmittezes vsuras. obligatiōes vsura
rias. et alia multa illicita. **C**ōtra qđ d3 **D**e
uero. xvij. **P**ostq̄z federit rex in solio regni
sui. describet sibi deuteronomiū legi hui⁹
in volumie. **E**t sequit. **A**ccipiat exēplar a
sacerdotibz leuitice tribz. **D** tractās **P**o
licrat⁹ li. iij. c. vi. dicit. **R**ecte qđē oim legū
inanis ē cēsura si nō dīne legi imaginez ge
rat. et inutil est pstitutio pncipū si nō sit ec
clesiastice disciplie pformis. **I**stud bñ atē
debāt antiq̄ pncipes. qđ oino statuerunt vt
nulla eoz pstitutio si qđ foret cōtra canōes
eccliastricas in aliq̄ hēt vigozē. **U**n dicit lex
impialis in autētico. vt clerici apud ppos
epos. colla. vi. qđ sacre leges nō dedignant
sacros canones imitari. **Q**uarto debz esse

seuerus ptra malos. ne crimia maneāt im-
punita. **I**ntra illud **Prover. xx.** Rex qui se-
det in solio iudicij intuitu suo dissipat om-
ne malū. Quinto d3 esse clemēs in bonos.
Nullū em̄ vt pncipē magis clemētia decet.
vt dicit **Seneca.** **U**n̄ dicit poeta. **S**it pi-
ger ad penas pnceps ad p̄mia veloz. **Q**ui
q3 dolet quotiens cogit esse feroz.

Dixi tertio q in d̄bis p̄missis
describit regū r p̄n-
cipum auctoritas terribil̄ r p̄ceptor̄ia **Cū**
dicit. **C**esari. **C**esar em̄ a cedēdo dicitur ē.
vnde officij ei⁹ est vt cedat maleficos. iur-
ta illud. **M**aleficos nō patiar̄ viuere sup
terram. **C**esari em̄ incūbit vltio maloz.
Nā vt dicit **Policrat⁹ li. iij. ca. ij.** **I**n eo p̄n-
ceps psonā publicā gerit q oim̄ iniurias r
dāna sed r crimia oia equitate media peri-
mit. **V**ideat t̄m̄ pnceps ne fundēdo sangui-
nē vir sanguinū sit. ne incurrat nomen ho-
micide vel reatū. **N**ā vt dicit **Augu.** dauid
vir sanguinū dicit⁹ est. nō ppter bella sed p
pter vtiām. **E**t **Samuel** nufq3 vir sangui-
nū aut homicida scribit. q t̄m̄ **Agag** regem
iniquissimū in frustra concidit. **E**t q̄ infero q
pnceps d3 vlcisci mala sine odio psonarū.
Nā sicut lex culpas psequit sine odio pso-
narū. ita r ipe punit delinq̄ntes sine motu
iraē. **U**n̄ etiā ipe d3 licet oz q̄si legis vl-
tor. eo q̄ ipi⁹ spectat ad officij ferire quez
lex iudicat feriendū. **E**t ex h̄ p̄z q̄ ex q̄ ipse
est legi vltoz. ante oia d3 puidere de legis
eq̄tate. vt habeat legē iustā r equā. **A**d hoc
aū vt lex sit iustā r vtilis reipublice q̄tu-
oz sunt necessaria s̄m̄ **Rober. Dol. sup lib.**
Sap. ca. xxij. **P**rimo ei⁹ req̄rūt leges sub-
tilitate mature deliberatiōis. **U**n̄ moyses
acceptur⁹ legē cū deo. xl. dieb in mōre i ie-
iunio morabat. **E**ro. xxxij. ad significādūz
deliberatiōē r sobrietate eē necessaria cir-
ca ordinationē leguz. **L**eges em̄ sunt sicut
medicane. vt dicit **phs. iij. politicoz.** **E**t iō
sine magna p̄meditatiōe dande non sunt.
Dinc **Justinian⁹** in plogo institutoz dicit.
q̄ cū summa diligētia r vigilijs r virozum
prudētū solertia leges fecit. **S**ed dice-
rea. **Q**ue ē legis necessitas vt statuaf a p̄n-
cipe. **A**d qd̄ r̄ideo. q̄ iō. qz ad faciēdū ho-
mines p̄uosos nō sufficit sol⁹ sermo p̄sua-
siuus. r iō lex fuit necessaria q̄ ad h̄ cōpelle-
ret. vt dicit **Aristo. iij. poliri.** **N**ec solū lex est
necessaria sed etiā bona p̄suetudo. p̄ quam

ipe appetit⁹ hūan⁹ inclināf ad bonū. **U**n̄
p̄suetudo h3 violentiā q̄ndā inclināf ad
bonū. **S**ed qz nec p̄suetudo bona p̄t esse
sine lege. iō sicut lex sine p̄suetudine nō est
p̄fecta. ita nec p̄suetudo sine lege. **N**āz licet
bona p̄suetudo inducit q̄ndā necessitates
ad bonū. t̄m̄ hec necessitas sine legib⁹ b̄n̄ oz
dinaris nō h̄t. **S**icut aūt bona p̄suetudo
multa bona facit in ciuitate. ita mala p̄sue-
tudo multa mala facit. **U**n̄ narrat **Uale-**
ri⁹ li. vij. ca. iij in sine. q̄ cretenses cū acer-
bissima execratiōe vti volebant aduersus
eos q̄s vehement̄ oderāt. oprabant eis vt
mala p̄suetudo delecrarent. **E**t in h̄ dicit
Ualeri⁹. q̄ licet modeste imp̄cabāt. s3 ma-
ximū malū inimic⁹ imp̄cabāt. **S**ed leges
req̄rūt vtilitatē secure cobabitatiōis. **N**ec
est em̄ cā finalis legū. vt homies possint co-
habitare p̄cordit. **E**t q̄ p̄z q̄ ciuiles leges
nō p̄t mel⁹ fuari nisi p̄ p̄cordiā ciuū. vñ
Aristo. iij. politicoz dicit. q̄ ciuitas ē cōica-
tio bonaz actionū p̄pter b̄n̄ viuere. **E**t vij
ethicoz ca. j. dicit. q̄ amicitia maxie videt
p̄tinere ciuitates. **U**n̄ **Ist. ij. ethimo. logia.**
ca. iij. diffinit q̄ p̄s nihil aliud ē nisi b̄n̄a/
ne multitudis in vno iur⁹ cōsensu r p̄cor-
di cōione societas. **E**t **Aug. in li. de ver. dñi**
fmone. xvj. **D**a vñ m̄l̄ r p̄s ē. tolle vñ
r turba est. **I**dē etiā li. ij. de ciui. dei. ca. xvj.
dicit. q̄ scipio vocat p̄m̄ nō oim̄ cetū mul-
titudinis. sed cetū iuris cōsensu r vtilitatē
cōione sociatū. **C**ōsimilē ponit **sniam. xij.**
de ciuitate dei. ca. xvj. **E**t q̄b⁹ om̄ib⁹ infero
q̄ nulla multitudo cōmunitatē p̄t dici po-
pulus sine p̄cordia. **E**t ex h̄ p̄sequer̄ sequi-
tur q̄ sine rali p̄cordia nulla res publica p̄-
dici cū nō habeat p̄m̄. **U**n̄ p̄z q̄ pnceps
maxime d3 vigilare ad h̄ vt p̄cordet in po-
pulo discordātes. vt dicit **Arist. vij. Ethi-**
coz. **A**lioquin res publica ei⁹ nō durabit.
Nā sic exemplificat **Aug. ij. de ciui. dei c. xxi.**
Sicut in cithara armonia nō est nisi ex cō-
cordia sonozum. ita in ciuitate ex cōcordia
actionū sine moz infimoz r mediotoz. **E**t
hec vnanimitas r dilectio finis ē que lex in-
tendit **Rom̄. iij.** **P**lenitudo legi ē dilectio
Et. j. **Thimo. j.** **F**inis p̄cepti ē caritas. **E**t
q̄b⁹ oib⁹ infero q̄ hoies mag⁹ debēt inten-
dere p̄cordie in cōitate q̄ iusticie. intelligē-
do de iusticia p̄iculari. **I**stud p̄z. qz dicit
Tull⁹ in li. de amicitia. **S**i oēs essem⁹ am-
ci. nō indigerem⁹ iusticia. s3 q̄ntūq3 esse

